

Til: Kommunal og distriktsdepartementet
Høringsinnspill

Oslo, 22. august 2022

Nasjonal strategi for eID i offentlig sektor

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær organisasjon som jobber med folkehelse, forskning på hjerte- og karsykdommer og demens, og er en interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende.

Nasjonalforeningen for folkehelsen støtter målene og tiltakene som skisseres i strategien. Vi ønsker å nærmere kommentere strategiens mål 1, 2 og 5 med tilhørende tiltak. Spesielt ønsker vi å peke på viktigheten av å utvikle et fullmaktsregister som også inkluderer privatrettslige ordninger som fremtidsfullmakter. Et slikt register vil lette arbeidet til pårørende til personer med demens når de skal bistå sine nærmeste. I tillegg mener vi demens/kognitiv svikt bør vurderes i arbeidet med utviklingen av de syv livshendelsene i forbindelse med digitaliseringsstrategien.

Nasjonalforeningen for folkehelsen er på generelt grunnlag positiv til økt digitalisering av offentlig sektor. Samtidig er det, slik det fremgår av høringsnotatet, rundt 600 000 personer som kan betegnes som ikke-digitale brukere. Eldre og personer med funksjonsnedsettelse utgjør en stor andel av disse. Økt digitalisering av private og offentlige tjenester kan medføre vansker for personer med demens og deres pårørende. For å unngå økt digitalt utenforskap, er det viktig at vi setter inn tiltak for å hjelpe ikke-digitale brukere, herunder personer med demens og deres pårørende.

Demens/kognitiv svikt som livshendelse i digitaliseringsstrategien

Strategien for eID i offentlig sektor berører arbeidet med livshendelser i digitaliseringsstrategien. De syv definerte livshendelsene i digitaliseringsstrategien omfatter ikke alvorlig sykdom hos voksne. I dag har over 100 000 personer i Norge demens, og dette tallet er forventet nær doblet innen 2040. Vi mener demens/kognitiv svikt, eller alternativt alvorlig sykdom hos voksne som har konsekvenser for kognisjon, bør vurderes definert som en livshendelse.

Mål 1: Alle relevante brukergrupper skal enkelt kunne skaffe seg en eID på det sikkerhetsnivået de har behov for.

Høringsnotatet peker på at blant annet eldre, personer med funksjonsnedsettelse, pårørende og verger til hjelpetregende og ikke-digitale brukere kan ha problemer med å få utstedt og/eller bruke en eID på sikkerhetsnivå høyt. Mangelen på gode løsninger medfører at brukerne, pårørende og verger må benytte seg av papir- eller oppmøtebaserte løsninger.

Nasjonalforeningen for folkehelsen støtter den skisserte videreutviklingen av MinID og er enig i at en realisering av en offentlig utstedt eID på sikkerhetsnivå høyt bør vurderes. Vi mener dette vil kunne bidra til å sikre en mer enhetlig praksis knyttet til

utstedelse av eID. Av hensyn til brukervennlighet bør denne også kunne benyttes for innlogging til private brukersteder.

En rekke velferdsteknologiske løsninger krever at brukeren autentiserer seg ved hjelp av en eID. Det er derfor viktig å øke utbredelsen av eID i brukergrupper som kan ha nytte av ulike velferdsteknologiske løsninger, og tiltak som skal sikre økt kunnskap om eID bør være tilpasset personer med kognitiv svikt og deres pårørende.

Digitalt fremtidsfullmaktsregister

Vi er svært glade for at et tiltak under Mål 1 er å vurdere behovet for «sikre og brukervennlige fullmaktsløsninger som muliggjør tilgang til offentlige tjenester på vegne av en annen bruker», og at dette tiltaket også innebærer løsninger for blant annet fremtidsfullmakter.

Innledningsvis i høringsnotatet pekes det på at «mangel på digitale fullmaktsløsninger gjør at pårørende eller verger for eldre, hjelpetrequende og ikke-digitale brukere opplever store utfordringer med hensyn til å ivareta vergehavers eller den hjelpetrequendes interesser», og at det er behov for brukervennlige digitale fullmaktsløsninger som muliggjør tilgang til offentlige tjenester på vegne av en annen bruker. FUFINN-prosjektet skal avhjelpe deler av dette behovet. Nasjonalforeningen for folkehelsen ønsker å gjøre oppmerksom på at denne problemstillingen også er aktuell for fremtidsfullmakter. Digitaliseringen av vergefullmakter gjennom FUFINN-prosjektet vil etter vår forståelse ikke gjelde for fremtidsfullmakter.

Bruken av fremtidsfullmakter har økt siden innføringen 2013. Det er et mål å øke bruken av fremtidsfullmakter, for å sikre den enkeltes selvbestemmelse og avlaste vergemålsordningen. Samtidig har ordningen begrensninger. En kartlegging av ordningen med fremtidsfullmakter viser at banker har ulike krav til hva slags dokumentasjon som skal fremvises når en fremtidsfullmakt er stadfestet. I noen tilfeller blir heller ikke fremtidsfullmakten stadfestet på grunn av formaliafeil, og det foreligger heller ingen kontroll av formkrav når fremtidsfullmakten opprettes. Videre er det et krav at original fremtidsfullmakt skal legges frem for at den skal kunne stadfestes. Dette er strengere enn lovens krav for fullbyrdelse av testamenter. Kartleggingen av fremtidsfullmakter viste også at statsforvalterne/fylkesmennene hadde ulik praksis knyttet til kontroll av vitner og av fullmaktsgivers helsetilstand på opprettelsestidspunktet.

Nasjonalforeningen for folkehelsen mener det bør vurderes innført et digitalt register for fremtidsfullmakter, slik de har i Danmark. En digital fullmaktsløsning vil kunne bidra til en mer enhetlig praksis knyttet til bruk og stadfestelse av fremtidsfullmakter, og til å redusere den administrative byrden som følger av kravet om å fremlegge original fremtidsfullmakt.

Mål 2: Løsning for innlogging og bruk av offentlige digitale tjenester skal være sikker, kostnadseffektiv og helhetlig

Høringsnotatet peker på utfordringen med misbruk av eID i nære relasjoner og viser til at én felles teknisk infrastruktur for både personlig oppmøte og digital ID-kontroll vil

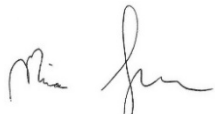
kunne redusere omfanget av misbruk. Som interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende er vi kjent med at mange pårørende ikke har annet valg enn å bruke sine nærmestes eID, vanligvis BankID, når de skal bistå dem med oppgaver. Vi støtter tiltak som skal bidra til å redusere misbruk av andres eID, men mener at dette ytterligere aktualiserer behovet for en digital fullmaktsløsning.

Mål 5: Samordningen av eID-utviklingen mellom sektorene og forvaltningsnivåer skal være kostnadseffektiv og god

Som det fremgår av høringsnotatet, er ID-porten et viktig virkemiddel i digitaliseringen av offentlig tjenesteproduksjon, og kommunene utgjør en stor andel av brukerne. Samtidig har flere kommuner og helseforetak laget eller anskaffet egne løsninger, med de kostnads-, sikkerhets- og brukervennlighetsulempene dette medfører.

Erfaringene fra velferdsteknologiområdet tilsier at det er stor variasjon i utbredelse av teknologiske løsninger og teknologikompetanse fra kommune til kommune. Flere eHelse- og velferdsteknologiske løsninger benytter seg av HelseID som innloggingsmetode. Nasjonalforeningen for folkehelsen støtter tiltak som skal legge til rette for å øke bruken av nasjonale fellesløsninger, som ID-porten, spesielt i kommunene. Vi håper økt bruk av nasjonale fellesløsninger vil kunne fremme raskere implementering av velferdsteknologiske løsninger i kommunene.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
Generalsekretær